

A KÖNYVVIZSGÁLAT ETIKAI ÉS FEGYELMI KÉRDÉSEI

Dr. Fehér Mihály - Torma József

2017.09.07.

14:15 – 15:00

I. A könyvvizsgálói magatartás szabályainak forrásai, nemzetközi, hazai jogszabályok, standardok.

1. A Könyvvizsgálók Nemzetközi Szövetségének (IFAC) küldetése.

- A közérdek szolgálatában az IFAC világszerte a számviteli szakma megerősítésén munkálkodik és hozzájárul a nemzetközi gazdaságok kifejlődéséhez azáltal, hogy magas színvonalú szakmai standardokat hoz létre, előmozdítja azok betartását, elősegíti ezen standardok nemzetközi harmonizálását.
- A könyvvizsgálók fontosságát hirdeti világszerte, véleményt nyilvánít a számviteli szakma szakértelmét leginkább érintő közérdekű kérdésekben.
- Az IFAC testülete az etikai követelmények tekintetében a Nemzetközi Számviteli Etikai Standard Testület (IESBA) által jóváhagyott Etikai Kódexet bocsátott ki a könyvvizsgálók számára.
- Az a szakma etikai elveinek összessége.
- Az alkalmazhatósággal összhangban az IFAC tagtestületei kötelesek a kiadott Etikai Kódexet elfogadtatni és bevezetni az illetékességi területükön.
- A Könyvvizsgálók Nemzetközi Szövetségének (IFAC) a Magyar Könyvvizsgálói Kamara is teljes jogú tagja.

2. Európai Unió Audit - Reform szabályozása

Tevékenységünkhöz kapcsolódóan két joganyag, a 2014.04.16.-i 2014/56/EU Európai és Parlamenti Tanácsi irányelv és az 537/2014/EU Európai és Parlament Tanácsi rendeletet került elfogadásra. Az új rendelkezések a könyvvizsgálói tevékenység újraszabályozására, a függetlenségre és összeférhetetlenségre vonatkozó szabályok megerősítését, a másik pedig közérdeklődésre számot tartó gazdálkodó egységek jogszabályban előírt egyedi körülményekről rendelkezett. Az irányelvet 2016.06.17-ig kellett átültetni a Nemzeti Szabályozásba.

Együttesen háttérjogszabályok.

3. Hazai szabályozási környezet

- **Magyarország alaptörvénye** – az Alkotmány – elismeri az ember alapvető egyéni jogait.
Pl. jogszabályon alapuló titoktartás
- **Alkotmány** 1 cikk (2) bek.:
- Magyarország elismeri az ember alapvető egyéni és közösségi jogait!
- **Büntető törvénykönyvről** kiadott 2012. évi C. tv.
403 § (1) bek. A számvitel rendjének megsértése
413 § (1) bek. Gazdasági titok megsértése
- **Polgári Törvénykönyvről** szóló 2013. évi V. tv.
3:38; 129-130-131; 351-352 § állandó könyvvizsgáló, könyvvizsgálói megbízás, könyvvizsgálói feladatok teljesítése.
- **A Magyar Könyvvizsgálói Kamaráról**, A könyvvizsgálói tevékenységről valamint a könyvvizsgálói közfelügyeletről szóló többször módosított 2007.évi LXXV tv. IV. fejezet 53. §-a tartalmazza a könyvvizsgálói feladatkörrel (hivatással) összeegyeztethetetlen szabályokat, a 61-65. § -ai pedig a függetlenségre és az azt veszélyeztető helyzetekre ad rendelkezéseket. A titoktartásra vonatkozó részletes szabályokat a törvény 66. és 67. §-a tartalmazza. A XII. fejezet pedig ismerteti a fegyelmi szabályokat 174-179.§.
- **Jogszabályi kötelezettségen alapuló szabályozások** (könyvvizsgálói feladatok ellátása, egyéb feladatok elvégzése, adatszolgáltatások tekintetében)
- **Egyéb szakmai szolgáltatás szabályozása** (átvilágítás, értékelés, átalakulás, szakmai szolgáltatás, könyvelés, egyéb szakmai szolgáltatás nyújtása)
- **Üzleti kapcsolatok szabályozása** (számviteli ellenőrzés, oktatási tevékenységek megítélése)

4. Kamarai szabályozási környezet

- **MKVK alapszabálya**
A kamarai tag könyvvizsgáló kötelességeit, a fegyelmi szabályokat 163.-167. pontok, és a VIII. fejezet foglalja magában.
- **MKVK szabályzata a Könyvvizsgálói Hivatás Magatartási (etikai) Szabályairól és Eljárásáról**
Célja: hogy segítse a kamara tagjainak munkáját a jogszabályi kötelezettségen alapuló könyvvizsgálói tevékenységhez kapcsolódó magatartási szabályok részletes megismerésében és betartásában, egyúttal meghatározva az etikai normák megsértése és egyéb jogszabályba meghatározott fegyelmi vétség elkövetése esetén alkalmazandó eljárásrendet.
- **Szabályzatok változásai**
Pl. A minőség-ellenőrzés kiterjedése az etikai követelményekre.

A fentiek gyakorlati alkalmazása jelenti mindnyájunk számára a legnagyobb kihívást

II. Az etikai alapelvek, azok betartásának veszélyforrásai

1. A könyvvizsgálói hivatás etikai alapelvei:

- **Tisztesség**
A szakmai szolgáltatásnyújtás során hivatáshoz méltó határozott, nyílt és egyenes magatartás tanúsítása, hitelesség.
- **Objektivitás**

A könyvvizsgáló munkáját csak részrehajlás nélkül tárgyilagosan végezheti. Munkája során kizárja az elfogultságot, az előítéletet és a megalkuvást.

- **Szakmai hozzáértés és a megfelelő gondosság**

A könyvvizsgálónak munkavégzése során olyan felkészültséggel kell rendelkezni, amely elegendő a feladat alapos megismeréséhez és a kockázati tényezők felméréséhez. A szakmai hozzáértés és megfelelő gondosság alapvető elve arra kötelezi a könyvvizsgálót, hogy csak olyan szolgáltatásokat nyújtson, amelynek elvégzésére kompetens.

- **Titoktartás**

A könyvvizsgáló a jogszabályi kötelezettségen alapuló könyvvizsgálói tevékenység során tudomására jutott információt köteles bizalmasan kezelni. Kiterjed minden olyan ismeretanyagra, amely könyvvizsgálói tevékenysége és hivatása során tudomására jutott. Titoktartási kötelezettsége időbeli korlátozás nélkül fennmarad.

Hivatásbeli titok a végzett hivatás gyakorlása során tudomásra jutott információk.

Üzleti titok, a gazdasági tevékenységhez kapcsolódó minden olyan tény, információ, megoldás, vagy adat, amelynek nyilvánosságra hozatala, illetéktelen által történő megszerzése a jogosult gazdasági piaci érdekét sérti vagy veszélyezteti.

Nem jelenti a titoktartási kötelezettség megsértését az adatszolgáltatás teljesítése, a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása kapcsán, a fegyelmi bizottsági eljárás során valamint a közfelügyeleti hatáskörben kért információk teljesítése.

- **Hivatáshoz méltó magatartás**

A könyvvizsgáló legyen korrekt és segítőkész. Tartózkodni köteles minden olyan magatartástól, amelyről tudja vagy tudnia kellene, hogy ronthatja a szakma hitelét.

A hivatáshoz méltó magatartás körébe tartozik a megfelelő szintű szakmai felkészültség, a véleményeltérés írásban történő megerősítése. Az írásbeli szerződéskötés, és az abban foglaltak maradéktalan teljesítése. A szerződés hatálya nem lehet rövidebb annál az időpontnál, mint amikor a könyvvizsgáló jelentését a társaság legfelsőbb szerve elé beterjesztené.

Akkor is a könyvvizsgáló a felelős szakmailag a könyvvizsgálatért, ha annak elvégzéséhez, más könyvvizsgálót, vagy könyvvizsgáló jelöltet, más szakma szakértőjét, vagy bárki mást vesz igénybe.

2. A függetlenség szabályai, veszélyeztető tényezők

A függetlenség koncepcionális megközelítésének alapelve, hogy a könyvvizsgálónak meg kell őriznie függetlenségét a könyvvizsgálat során, és objektív, pártatlan véleményt kell formálnia, ami a független gondolkodás jellemzője.

A függetlenséget mindig a könyvvizsgáló (cég) és az ügyfél kapcsolatrendszere alapján lehet megítélni.

Ez felöleli a közvetlen, vagy közvetett vagyoni, pénzügyi, munkavégzésre irányuló, üzleti vagy egyéb kapcsolatot, beleértve a könyvvizsgálói tevékenység ellátásán túlmenően nyújtott szakmai és egyéb szolgáltatást is, amely veszélyezteti a kamarai tag függetlenségét.

A függetlenséget veszélyeztető legfőbb tényezők közé tartozik:

- Az önérdek veszélye. (pénzügyi függőség)
- Az önellenőrzés veszélye, belső kontrollok rendszerének működtetése.
- Elfogultság veszélye, szakmai álláspontok védelem, tanácsadások, képviselvek esetében.
- A magánjellegű kapcsolat, közeli ismertség, kapcsolatban való együttműködés, befolyásolás.
- Fenyegetettség veszélye (függetlenség kerülhet veszélybe). Felmondással történő fenyegetés, díjcsökkentéssel való érvelés.

A szakma etikai elvárásai a könyvvizsgáló által nyújtható egyes szolgáltatásokra

- A helyzetek azonosítására, veszélyekre, kockázatokra, az elfogadás kérdéseire való felkészülés. (döntési fa)
- Megbízás elfogadhatósága különös tekintettel az önkormányzati, költségvetési szervezeteknél, állami intézményeknél tapasztalható jelenségekre, amelyek befolyásolhatják a megbízások lehetőségét.
- A függetlenséget veszélyeztető tényezők jelentős/ nem jelentős megítélése a Számviteli tv., a Könyvvizsgálói tv. és a standardok alapján.
- Lényegességi küszöbérték, könyvvizsgálói elfogadhatóság tekintetében.
- Átvilágítási, értékelési, számítástechnikai, könyvelési, adózási szolgáltatások súlyozása.

Egyéb (bizonyosságot nem nyújtó) szolgáltatások

- Számviteli nyilvántartások vezetése, pénzügyi kimutatások készítése. elemzése, összegyűjtése
- Értékelési szolgáltatások nyújtása
- Adóügyi szolgáltatások (bevallások, tervezések, kalkulációk) készítése
- Belső ellenőrzési szolgáltatások végzése
- Információ rendszer szolgáltatások
- Peres ügyekkel kapcsolatos szolgáltatások
- Jogi szolgáltatások
- Munkaerő - toborzási szolgáltatások
- Corporate Finance szolgáltatás

Nem megfelelő hirdetés, ajánlattétel, ügyfélfogadás, ügyfélkapcsolat visszautasítása

- Hirdetés alapvetően megengedett, azonban könyvvizsgálónak tartózkodnia kell túlzó kijelentésektől, becsmérlő utalásoktól, és alap nélküli összehasonlításoktól mások munkájával kapcsolatban.

3. Az összeférhetlenség szabályai

Általános tiltás, hogy a könyvvizsgáló nem vállalhat jogszabályi kötelezettségen alapuló könyvvizsgálói tevékenységet, ott ahol munkaviszonya, egyéb üzleti kapcsolata, érdekeltsége van, vagy ahol közeli hozzátartozója vezetői tisztséget tölt be.

Nem megengedett a könyvvizsgálat és könyvvezetés egyidejű ellátása.

Könyvvizsgáló közeli hozzátartozója nem lehet adósa, hitelezője a könyvvizsgált társaságnak, illetve a társaság vezető tisztségviselőinek és tilos az egymás közötti kezességvállalás is.

Az átalakulást hitelesítő könyvvizsgáló, illetve könyvvizsgáló cég ezt követő három éven belül nem lehet választott könyvvizsgálója az adott társaságnak.

Nem lehet az átalakulást hitelesítő könyvvizsgáló (cég) aki az átalakulási vagyonszámleltérvezett fordulónapját megelőző két üzleti évben a társaság számára a könyvvizsgálatot vagy a nem pénzügyi hozzájárulás értékének ellenőrzését végezte.

Nem vállalhat jogszabályi kötelezettségen alapuló könyvvizsgálói tevékenységet a könyvvizsgáló (cég) ugyanazon időszakra vonatkozóan az éves beszámoló hitelesítésére, ha már van a társaságnál érvényes szerződéssel rendelkező könyvvizsgáló (cég).

Nem láthat el könyvvizsgálói tevékenységet annál a könyvvizsgáló cégnél, amely nála lát el jogszabályi kötelezettségen alapuló könyvvizsgálói tevékenységet (3 éves időtartalom).

III. Az elmúlt 20 év kiemelt esetei, területi kapcsolódásai, azok változásai

1. Szakmai felügyeleti megítélésből, hatósági bejelentésből eredő hibák
2. Apport Értékeléssel, értékhelyesbítéssel összefüggő hiányosságok
3. Könyvvizsgálói munkavégzéssel összefüggő ügyek
4. Könyvvizsgálói agresszív üzletpolitikából, hirdetésekkel keletkezett eljárások
5. Egyéb sajátos ügyek

IV. Szabályok változásai, különösen a könyvvizsgálói hivatás magatartási (etikai) szabályozásáról és a fegyelmi eljárásról szóló szabályzat változásának lényege, indoka

A kamara 2016-2020 közötti középtávú programja célként fogalmazza meg a jogszabályok változásainak szabályzatainkba történő időbeni átvezetését.

Természetesen mindezek az új Etikai Szabályzattal összefüggésben szintén megvalósultak.

A változások olyan módon épültek be, hogy - az indokolt módosítások mellett - teljesen új, struktúrájában és tagolásában szélesebb körű részletezéssel kíván egységesen és következetesen működni 2017.07.01-i hatályba lépésével.

Meghatározóan:

- a fenyegető, potenciális veszélyt jelentő helyzetek elhárítása, kezelése,
- a függetlenségi előírások felülvizsgálata,
- a felmerülő fegyelmi, eljárásjogi szabályozások, alapelvek átstrukturálása,
- elsőfokú eljárás lebonyolítása,
- fegyelmi határozatok meghozatala,
- az alkalmazott fegyelmi büntetések és a
- fellebbezés és másodfokú eljárások tekintetében.
- NOCLAR (jogszabályi nem megfelelésre adott válaszok)
 - 2017.07.15-től hatályos az IESBA által kiadott új nemzetközi etikai standard a jogszabályi nem megfelelésre a könyvvizsgáló által adott válaszok tárgyában.
 - A változáshoz kapcsolódóan a 250. számú standard is változni fog 2017.012.25.-i hatállyal, a gyakorlatban a 2018-as beszámolók könyvvizsgálatára kel majd alkalmazni.

V. A Kamara Fegyelmi Bizottsága által tárgyalt fegyelmi ügyek jelenkori változásai

A Fegyelmi Bizottság a Kamara Küldöttgyűlése által választott 5 fős, több évtizedes szakmai tapasztalatokkal, több választási cikluson keresztül együttműködő bizottsági tagokból álló testület.

Eljárásait és döntéseit minden esetben törvényi döntéseken és szabályozásokon alapulva azok szellemében eljárva hozza meg. Hatásköre teljes körűen szabályozott.

Változás: az Audit-Reform következményeként a minőségellenőrzésből eredő megállapítások szankciói a Minőségellenőrzési Bizottság és a Közfelügyeleti Hatóság hatáskörébe került át.

A fegyelmi eljárás lebonyolítási rendje programszerűen szervezett hatósági eljárás. Folyamata a tényállások tisztázása után (fegyelmi eljárás megindításával) a kamarai Fegyelmi Megbízottja által, a jogszabályi háttér és a szakmai ismeretek megalapozásával indul.

Megkeresés, esetleges írásbeli észrevételezés után megvitatásra kerül a gondatlanság vélelme, a tisztázandó pontok kialakítása, a fegyelmi tárgyaláson történő személyes meghallgatás, az enyhítő és súlyosbító körülmények figyelembevétele, az egyéb szakmai szempontok fennállása, szükség esetén szakértői közreműködés igénybevétele.

Majd az adott fegyelmi ügyeknek megfelelően előterjesztett fegyelmi szankciók indokolása, többségi megvitatása, az arról hozandó bizottsági döntés megszavazása. Elsőfokú határozat meghozatala, kiküldése.

Az érintett könyvvizsgáló, könyvvizsgáló társaság annak kézhez vétele után 22 munkanapon belül fellebbezést nyújthat be a Kamara Elnökségéhez.

A másodfokú elbírálása a fellebbezést a Fegyelmi Bizottság Elnöke terjeszti fel.

A Kamara Elnöksége a fellebbezéssel megtámadott határozatot teljes terjedelmében felülbíráhatja, helybenhagyhatja, hatályon kívül helyezi, vagy megváltoztathatja.

A másodfokú határozat rendelkező része tartalmazza a felülvizsgált elsőfokú határozat megjelölését, valamint a bírói út igénybevételeének lehetőségét.

A fellebbezés sikertelensége esetén a könyvvizsgáló, könyvvizsgáló társaság 30 napon belül megtámadhatja a Kamara Elnökségének döntését

A lebonyolításból eredő tapasztalatok

A lefolytatott fegyelmi ügyek témái részben összefüggnek a tágabb környezettel, részben ismétlődő és visszatérő jellegűek a szervezet működéséből, annak változásaiból adódóan.

Tartalmukban sok esetben túlmutatnak a kamara működési rendszerén. Így:

- Szabályozással összefüggésben felmerülő viták
- A könyvvizsgálói szakmai követelményrendszerrel összefüggő ismeretek hiányai. A társadalmi, gazdasági környezettel kapcsolatos tapasztalatok jelenségek.
- Egyéb jelenségek, problémák.

A fentiek együttes esetei töltik ki a bizottság éves munkáját, változó ügyek és tartalom bonyolítása mellett.

Az évenkénti összehasonlításokat vizsgálva tapasztalható leginkább, hogy az egyes kategóriákon belül milyen tendenciák, jelenségek voltak a meghatározóak.

Ilyen jelenségeként voltak érzékelhetők például a 2016 évben a bróker ügyek, és a hatósági bejelentések számának emelkedése. Különösen az Állami Számvevőszék által kezdeményezett és elindított fegyelmi ügyek magas száma, amely csak 2016-ban 35 esetben zárult fegyelmi eljárással. Abban jelentősebb változás 2017 évben sem történt.

A lefolytatott fegyelmi eljárások során tapasztaltak visszajelzések útján jutnak el a döntéshozóinkhoz, a tagjainkhoz.

Kategóriák	2015	2016	2017
Hatóságok által kezdeményezett bejelentések száma	27	42	22
Kötelező továbbképzés elmulasztása	20	44	14
Újabb minőségi ellenőrzésből származó eljárások	20	14	0
Adatszolgáltatás elmulasztása	44	87	3
Egyéb ügyekből eredő eljárások	10	32	12
Összesen	121	219	51

Összefoglalva, a végzett tevékenységünkben, a fentiekben értékelt etikai elvek mellett, az állandósult tanulásunkban, a kötelező eljárásainkban küldetészerűen valljuk, hogy higgynk elkötelezettebben a saját mesterségünkben és vigyázzunk a szakmai becsületünkre, ami a tisztességünk záloga!

Köszönjük a megtisztelő figyelmüket!